

Тақво ва унинг фазилати

05:00 / 01.03.2017 7715

Бисмиллаҳир роҳманир роҳим

Али розияллоҳу анҳу дедилар: “Тақво Аллоҳдан қўрқиш, Қуръонга амал қилиш, озга қаноат қилиш, кетадиган кунга тайёргарлик кўришдир”.

Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу:

نُتُوْمَاتِ الْوَهْتِ اِقْتِ حَاحَّ لَلْ اَوْقَاتِ اُوْنَمَآ نِي دَلَا اَهَيَّ اَيَّ نُوْمِلْ سُمُّ مُمْتِنًا وَاَلِ

яъни, “Эй, имон келтирганлар! Аллоҳдан чинакам қўрқув билан қўрқингиз ва мусулмон бўлмай дунёдан ўтмангиз!” (Оли Имрон, 102) ояти ҳақида шундай дедилар: “Аллоҳга чинакам тақво қилиш дегани, У зотга итоат қилиб, осий бўлмаслик, У зотни доим зикр қилиб, асло унутмаслик, Унинг неъматларига доимо шукр қилиб, куфрони неъмат қилмасликдир”. Банданинг шукри барча тоатларда бўлиши керак. У зотни зикр қилиб унутмаслик деганда, банда қалби билан Аллоҳнинг барча амру фармонларига сўз ва амалда бўйинсўниши, қайтариқларидан бутунлай қайтиши назарда тутилади.

Толқ ибн Ҳабиб раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақво – Аллоҳдан савоб умидида Унга итоат қилиш, Унинг иқобидан қўрқиб, маъсиятларни тарк этиш”.

Абу Дардо розияллоҳу анҳу шундай дедилар: “Чинакам тақво дегани, банда зарра оғирлигидаги гуноҳни ҳам қилишдан сақланиши, баъзи ҳалол нарсаларни ҳам ҳаром бўлиши мумкинлигидан, ўша нарса ўзи билан Аллоҳнинг ўртасида парда бўлиб қолишидан қўрқиб, ўша ишни тарк этишдир. Зеро, Аллоҳ таоло шундай марҳамат қилган: “Бас, кимки (дунёда) зарра миқдорида яхшилик қилган бўлса, (қиёмат куни) уни кўрар. Кимки зарра миқдорида ёмонлик қилган бўлса ҳам, уни кўрар” (Залзала, 7,8-оятлар). Шундай экан бирор бир яхшиликни ҳам паст санамасдан қилавергин, бирор бир ёмонликни ҳам паст санамасдан ундан сақлангин”.

Суфён Саврий раҳимаҳуллоҳ: “Тақводорлар деб номланишининг сабаби улар бошқалар сақланмайдиган нарсалардан ҳам сақланганлари учундир”, дедилар.

Ибн Аббос розияллоху анху дедилар: “Тақводорлар Аллоҳнинг иқобидан қўрқиб, Унинг қайтарган нарсаларидан қайтадиган, раҳматини умид қилиб, буюрган нарсаларини тасдиқлаб амал қиладиган кишилардир”.

Ҳасан Басрий раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақводорлар Аллоҳ ҳаром қилган нарсалардан сақланадиган, буюрган нарсаларини бажарадиган зотлардир”.

Умар ибн Абдулазиз раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Кундузларини рўза тутиб, кечаларини намоз ўқиб ўтказиб, бошқа пайт гуноҳни ҳам содир этиш Аллоҳга тақво қилиш эмас. Ҳақиқий тақво Аллоҳ ҳаром қилган нарсани тарк этиш, У зот буюрган нарсани бажаришдир. Ким булардан ташқари яна бирор яхшиликка эришса, бу яхшилик устига яхшилик ҳисобланади”.

Мусо ибн Аъюн раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақводорлар ҳаромга тушиб қолишдан қўрқиб баъзи ҳалол нарсалардан ҳам ўзларини эҳтиёт қилганлари учун Аллоҳ таоло уларни тақводорлар деб номлади”.

Маймун ибн Меҳрон раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақводор – ўзини кўп ҳисоб-китоб қилувчи кишидир”.

Кўпинча “тақво” калимаси, Абу Ҳурайра розияллоху анху айтганларидек, ҳаромдан четланиш маъносида ишлатилади. Бир киши Абу Ҳурайра розияллоху анхудан тақво ҳақида сўради. Шунда у зот: “Сен тиконли йўлдан юришга мажбур бўлиб қолсанг нима қиласан?” дедилар. Ҳалиги одам: “Агар шундай йўлдан юришим керак бўлиб қолса, эҳтиёт бўлиб, тиконларни босиб юбормасликка ҳаракат қилиб юраман ёки йўлнинг энг четидан аста юриб ўтиб оламан ёхуд у йўлдан умуман юрмай ортимга қайтиб кетаман” деди. Шунда Абу Ҳурайра розияллоху анху: “Мана шу ишинг тақводир” дедилар.

Шоирлардан бири юқоридаги Абу Ҳурайра розияллоху анхунинг сўзларидан келиб чиқиб шундай деган экан:

Гуноҳларнинг катта-ю кичигидан қутулмоқ тақводир.

Сен худди тиконли ерда юрувчи кишидек эҳтиёткор бўл.

Кичик гуноҳни ҳақир санама, зеро тоғлар ҳам майда тошлардан иборатдир.

Тақвонинг асли банда аввал нималардан тақво қилиши кераклигини билиб, сўнг тақво қилишидир.

Авн ибн Абдуллоҳ раҳимаҳуллоҳ шундай дедилар: “Тақвонинг мукаммал бўлиши, аввало, нималардан сақланиш кераклигини билиш ва улардан сақланиш билангина амалга ошади”.

Маъруф Кархий раҳимаҳуллоҳ Бакр ибн Хунайс раҳимаҳуллоҳдан қуйидагиларни нақл қиладилар: “Нималардан сақланиш лозимлигини билмайдиган кимса қандай қилиб тақводор бўлиши мумкин?!”. Кейин Маъруф Кархий дедилар: “Агар тақво илмини билмасанг рибо ейсан, агар тақво илмини билмасанг аёл киши сенга рўпара келган пайтда кўзингни пастга қаратмайсан, агар тақво илмини билмасанг ўз қиличинг билан ўз бўйнингга урасан”.

Ибн Ражаб раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақвонинг асли банда ўзи билан сақланиши керак бўлган нарса ўртасига сақлайдиган бир тўсиқ қўйишидир. Банданинг Роббисига қиладиган ҳақиқий тақвоси ўзи билан Роббининг ғазаби, иқоби ўртасига шу ғазаб ва иқобдан асрайдиган тўсиқ қўйишидир. Тақво Аллоҳ буюрганини қилиш ва маъсиятидан четланишдир”.

Тақвонинг аҳамияти ва белгилари

1. Ихлос калимаси бўлмиш “Ла илаҳа иллаллоҳ” тақво калимаси ҳисобланади. Аллоҳ таоло Ўзининг Каломидида шундай марҳамат қилади:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَا يَشَاءُ يَفْعَلْهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ ذَكِيمٌ

“Ўшанда кофир бўлган кимсалар дилларига ғурур – жоҳилият ғурурини солганларида Аллоҳ ўз пайғамбарининг ва мўминларнинг устига хотиржамлигини туширди ва уларга тақво калимасини (яъни «Ло илоҳа иллаллоҳ»ни) лозим қилди. Улар ўша (калима)га жуда ҳақли ва аҳл эдилар. Аллоҳ барча нарсани билувчи зотдир” (Фатҳ сураси, 26-оят).

2. Аллоҳ таоло барча бандаларига, хусусан, мумин-мусулмонларга ўша калимага иймон келтириб, тақводор бўлишни буюрди. У зот Қуръонда шундай марҳамат қилади:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقْوَاهُ وَاللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالسُّكُوتُ وَالنُّجُودُ كَلِمَاتٌ مُبِينَاتٌ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

“Аллоҳ ўз) амри билан хоҳлаган бандаларига фаришталарни (шундай) ваҳий билан туширур: (“Эй, пайғамбарларим! Инсонларни) огоҳлантирингизки, Мендан ўзга илоҳ йўқ. Бас, (барчаларингиз) Мендангина қўрқингиз!” (Наҳл сураси, 2-оят).

نُوقِتْ اَفْ مُمْ كُبَّرَ اَنْ اَوْ عِدْحَ اَوْ مُمْ اَفْ مُمْ كُتْ مُمْ اَوْ دَهْ نِ اِو

Албатта, бу (динингиз) бир миллатдир (яъни ислом динидир). Мен эса, сизларнинг Раббингиздирман, бас, Мендан қўрқингиз! (Муминун сураси, 52-оят).

دَابِعْ اَيُّ دَابِعْ عَرَبٌ هَلْ لَأُفَّوْخِي كَلَّ ذَلَّ لُطْمٌ مَهْ تَحَتْ مَمَّوْرًا لَلَّ نَمَّ لُطْمٌ مَهْ قَوْفٌ نَمَّ مُمْ هَلْ
نُوقِتْ اَفْ

“Улар учун устиларидан ҳам оловдан бўлган «соябонлар», остиларидан ҳам (оловдан бўлган) «соябонлар» бўлур. Бу (бўлажак азоб-уқубат) билан Аллоҳ ўз бандаларини қўрқитишидир. Эй, бандаларим! Мендан қўрқингиз!” (Зумар сураси, 16-оят).

نُوقِتْ اَفْ مُمْ كُبَّرَ اَنْ اَوْ عِدْحَ اَوْ مُمْ اَفْ مُمْ كُتْ مُمْ اَوْ دَهْ نِ اِو

“Эй, имон келтирганлар! Аллоҳдан чинакам қўрқув билан қўрқингиз ва мусулмон бўлмай дунёдан ўтмангиз!” (Оли Имрон сураси, 102-оят).

سَبَّوْ اَهْ وَرَ اَهْ مَقَلَّ حَوْ عِدْحَ اَوْ سَفَنَنْ مُمْ كَقَلَّ خِ يَدَّلَا مُمْ كُبَّرَ اَوْ قَاتَا سَانَا اَهْ اَيُّ
نَا كَهَلَّ اِنَا مَحْرًا اَوْ هَبَنْوْ لَ اَسَات يَدَّلَا اَهَلَّ اَوْ قَاتَا اَوْ اَسَانَا وَ اَرِي ثَكَّ اَلَا جَرَامُ هَنْ
اَبِي قَرْمُ كَيْ لَع

“Эй, одамлар! Сизларни бир жон (Одам)дан яратган ва ундан жуфти (Ҳавво)ни яратган ҳамда иккисидан кўп эркак ва аёлларни таратган Раббингиздан қўрқингиз! Шунингдек, ўрталарингиздаги ўзаро муомалада номи келтирилувчи Аллоҳдан ва қариндошлар (алоқасини узиш)дан қўрқингиз! Албатта, Аллоҳ сизларни кузатиб турувчидир” (Нисо сураси, 1-оят).

هَلَّ اَوْ قَاتَا نَا مُمْ كَيْ اَيُّ اَوْ مُمْ كَلَّ بَقَنْ مَبَاتَا كَلَّ اَوْ تَوَا نِي دَلَّ اَنْ يَّيَّ صَوَّ دَقَلَّو

“...Сизлардан олдинги Китоб берилганларга ва сизларга ҳам, Аллоҳдан қўрқингиз, деб амр қилганмиз...” (Нисо сураси, 131-оят).

3. Барча Пайғамбар алайҳимуссаломларнинг ўз қавмларига қилган васиятлари ҳам тақво эди.

نُوقَّتَتِ الْاُحُوْنُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга биродарлари Нух айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 106-оят).

نُوقَّتَتِ الْاُدُوْهُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга биродарлари Ҳуд айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?” (Шуаро сураси, 124-оят).

نُوقَّتَتِ الْاُحِلْصُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда биродарлари Солиҳ уларга айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 142-оят).

نُوقَّتَتِ الْاَطُوْلُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга биродарлари Лут айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 161-оят).

نُوقَّتَتِ الْاَبْيَعُشُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга Шуайб айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 177-оят).

نُومَلَعَتِ مُتُنُّنٌ اِنْ اِمُّكَلُّ رِيْحٌ مُكَلِّدٌ وُوقَّتَتِ اَوَّهَلُّ اِوْدُبَعٌ اِمُهَلَلِ اِقْدِ اِمِي هَارِبِ اِو

“Иброҳимни (эсланг), у ўз қавмига деган эди: «Аллоҳга ибодат қилингиз ва Ундан қўрқингиз! Агар билувчи бўлсангиз, мана шу ишингиз сизлар учун яхшироқдир” (Анкабут сураси, 16-оят).

4. Аллоҳ таоло бандаларига тақводор бўлишлари учун Ўзига ибодат қилишларини талаб қилди.

نُوقَّتَتِ مُكَلَّلِعٌ اِمُّكَلُّ بَقٌ نَمَنِ يَدُّ اَوُّمُكَلِّقَلِخٌ يَدُّ اِمُّكَلُّ بَرِ اِوْدُبَعٌ اِسْنَلُّ اِهِي اِي

“Эй, инсонлар, сизларни ва сизлардан олдингиларни тақволи бўлишингиз учун яратган Раббингизга ибодат қилингиз!” (Бақара сураси, 21-оят).

اِمُّكَلَّلِعٌ اِمُّكَلُّ بَقٌ نَمَنِ يَدُّ اِلَعَلَّ بَتُّكُ اِمُّكَلُّ اِي صِلُّ اِمُّكَلُّ يَلَعَلَّ بَتُّكُ اِوْنَمَّ اِنِي اِهِي اِي
نُوقَّتَتِ

“Эй, имон келтирганлар! Сизлардан олдинги (уммат)ларга фарз қилингани каби* сизларга ҳам рўза тутиш фарз қилинди, шояд (у сабабли) тақволи бўлсангиз” (Бақара сураси, 183-оят).

نَعْمُ كُذِّبَ قُرْفَتَ لَبْسِ لَ اُوعِبَّتَتِ الْوُوعُ بَّتَافَ اَمِ يَ قَتَسُمُ يَطَارِصَ اَدَهٗ نَاوُ
هَبْ مُمَّا صَوُ مُمَّا لَذِ هَلِ يَبَسَ

نُوقَّتَتَ مُمَّا لَعَلَّ

“Албатта, мана шу (Менинг) Тўғри йўлимдир. Унга эргашингиз! (Бошқа турли) йўлларга эргашмангиз! Акс ҳолда, улар сизларни Унинг йўлидан айириб қўяди. Тақволи бўлишингиз учун (Аллоҳнинг) қилган ҳукм(лар)и мана шу(лар)дир” (Анъом сураси, 153-оят).

5. Тақвонинг ўрни, макони инсон танасидаги энг муҳим аъзо бўлмиш қалбдир.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: “Бир-бирингизга ҳасад қилманглар, ўзаро нархларингизни ошириб манманлик қилманглар, бир-бирингизга ғазаб қилманглар, бир-бирингизнинг ортингиздан пойламанглар, биттангиз савдолашиб турган нарсанинг устига иккинчингиз савдо қилмасин! Аллоҳнинг ўзаро биродар бандалари бўлинглар! Мукулмон мукулмоннинг биродаридир. Бир-бирига зулм қилмайди, бир-бирини шарманда қилмайди, бир-бирини ҳақорат қилмайди. Тақво мана бу ерда бўлади” деб 3 марта қалбларига ишора қилдилар. –Кешининг ёмонлигига ўзининг мукулмон биродарини ҳақорат қилиши етарлидир. Бир мукулмоннинг иккинчи бир мукулмонга ҳамма нарсаси: қони ҳам, моли ҳам, обрўси ҳам ҳаромдир”. Бухорий ривояти.

Тақвонинг фойдалари, мевалари

1. Тақводор Аллоҳнинг муҳаббатига эришади.

نَيِّقَتُمُّ لَابِحِيَّ هَلَلَانِ

“Албатта, Аллоҳ тақволиларни яхши кўргай” (Тавба сураси, 4-оят).

نَيِّقَتُمُّ لَابِحِيَّ هَلَلَانِ

“Албатта, Аллоҳ тақводорларни севгай” (Тавба сураси, 7-оят).

نَيِّقَتُمُّ لَابِحِيَّ هَلَلَانِ اِفَّ يَقَّتْ اَوُودَةَ عَبَّ يَفْوَا نَمَّ يَلَبَّ

“Аслида эса, ким (Аллоҳ) аҳдига вафо қилса ва тақволи бўлса, албатта, Аллоҳ (бу каби) тақводорларни севади” (Оли Имрон сураси, 76-оят).

2. Тақводор икки дунёда ҳам Аллоҳнинг раҳматига эришади.

وَبُيُوتِ بِيصُ أَبَادَعَلَقَ كَيْلِ لَانْدُهُ أَنْ إِخَالِي فَوَّهَ سَحَائِي نَدَلِ وَدَهْ يَفَانَلْ بُتْكَ أَوْ
عَاكُزَلْ نُوتُؤِي وَنُوقْتَي نِي دَلْ أَهُبْتُكَ أَسْفِي عَيْشِي لِكُتَعَسَوِي تَمَحْرُوْءِ شَأْنِي نَم
نُونُؤِي أَنْتَايْ أَبِمْ هَنْ نِي دَلْ أَوْ

“Бизларга бу дунёда ҳам, охиратда ҳам яхшилиқни ёзгин. Биз Сенга қайтдик». (Аллоҳ) деди: «Азобимни хоҳлаган кишимга етказурман. (Аммо) раҳматим ҳамма нарсадан кенгдир. Уни (раҳматимни) тақвода бўлувчилар, закот берувчилар ва оятларимизга имон келтирувчиларга ёзажакман” (Аъроф сураси, 156-оят).

نُونُؤِي حُرْتُمُ كَلْعَلْ أَوْقَاتِ أَوْ هُوَ عَبَّتْ أَفْ كَرَابُْمُهُ أَنْ لَزْنَأْ بَاتِكْ أَدَوُ

“Мана бу Биз нозил қилган муборак Китоб (Қуръон)дир, унга эргашингиз ва тақволи бўлингиз, токи раҳм қилингайсиз” (Анъом сураси, 155-оят).

3. Тақво Аллоҳнинг ёрдами, мадади келишига сабаб бўлади. Тақводорни Аллоҳ таоло қўллаб-қувватлайди.

نُونُؤِي سَخْمُ هَنْ نِي دَلْ أَوْ أَوْقَاتِ نِي دَلْ عَمَّ لَلْ أَوْ

“Зотан, Аллоҳ тақволи бўлганлар ва эзгу иш қилувчилар билан (ҳамиша) биргадир”. (Наҳл сураси, 128-оят).

نِي قُتْمُ لَلْ عَمَّ لَلْ أَنْ أَوْ مَلْعَاوُ

“Яна, билиб қўйингизки, Аллоҳ тақволилар билан биргадир!” (Тавба сураси, 36-оят).

4. Аллоҳ таоло тақводор бандани икки дунёда ҳам хавфу хатардан асрайди ва унга ҳеч қандай ғам-ташвиш етмайди.

حَلْ صَأْ وَيَقْتَلْ نَمَفِي تَأْيِ أَيْ كُيْ لَعَنْ وَوَصُقَي مُمْ كُنْمُ لُسُرْمُ كُنْ نِي تَأْيِ أَمْ لَمَدَا يَنْبِ أَيْ
نُونُؤِي حَيْ مُمْ أَلْ وَ مَيْ لَعْفُ وَخِ أَلْ

“Эй, Одам авлоди! Агар сизларга ўзингиздан (инсон зотидан) бўлган пайғамбарлар Менинг оятларимни сизларга ўқиган ҳолда келсалар, (билиб қўйингизки) кимки тақволи бўлиб, (ўзини) тузатса, у (каби)ларга (охиратда) хавф йўқ ва улар ташвиш ҳам чекмагайлар” (Аъроф сураси, 35-оят).

نُونُؤِي حَيْ مُمْ أَلْ وَ وَسَلْ أَمْ سَمَيِ أَلْ مَهْ تَزَافَمْ بْ أَوْقَاتِ نِي دَلْ أَلْ لَلْ يَجْنِي وَ

“Имон келтириб, тақволи бўлсангиз, сизларга (охиратда) буюк мукофот (бордир)” (Оли Имрон сураси, 179-оят).

8. Тақво ризқнинг кенг бўлиши, кўплаб яхшиликлар эшигининг очилишига сабаб бўлади.

نَكَلْ وَضُرَّالْ اَوْءَامَّسَلْ اَنْمَّتَاكَرَبْ مَّهَّيَلَعْ اَنْحَتَفَلْ اَوْقَاتْ اَوْ اُونَمَّ اَيَّرُقُولْ اَلْهَلْ اَنْ اَوْلَوْ
نَّوْبِسْكَيْ اُونَاكَ اَمْبُ مَّهَّانْدَحْ اَفْ اُوْبْدَكَ

“Агарда (мазкур) юртларнинг аҳолиси имон келтирган ва тақво қилганларида эди, улар устига осмонлар ва Ердан баракотлар (эшиклари)ни очиб юборган бўлур эдик. Лекин (улар пайғамбарларни) ёлғончига чиқардилар. Натижада қилмишлари сабабли уларни (азобга) тутдик” (Аъроф сураси, 96-оят).

بَسَّتَحَّيْ اَلْ تُثَيِّحْ نَمُّهُ قُرْرَيَّو (2) اَجَّحْ مَّهَّ لَعَّجَّيْ هَلْ لَقَّيْ نَمَّو

“Кимки Аллоҳга тақво қилса, У унга (ташвишлардан) чиқиш йўлини (пайдо) қилур. Яна, уни ўзи ўйламаган жойдан ризқлантирур” (Талоқ сураси, 2,3-оятлар).

9. Тақво сабабли муаммолар ечилиб, ишлар осонлашади.

اَجَّحْ مَّهَّ لَعَّجَّيْ هَلْ لَقَّيْ نَمَّو

“Кимки Аллоҳга тақво қилса, У унга (ташвишлардан) чиқиш йўлини (пайдо) қилур” (Талоқ сураси, 2-оят).

اَرْسُيْ هَرْمَأْ نَمُّهُ لَعَّجَّيْ هَلْ لَقَّيْ نَمَّو

“Кимки Аллоҳга тақво қилса, (Аллоҳ) унинг ишини осон қилур” (Талоқ сураси, 4-оят).

اَرْسُيْ لَقَّيْ هَرْسَيَّ نَسَفْ (6) اَيَّنْ سَخْلَابْ قَدَّصَو (5) اَيَّقَاتْ اَوْ اَيَّطَغْ نَمَّ اَفْ

“Бас, кимки (закот ва садақотларни) берса ва (Аллоҳдан) қўрқса,

ҳамда гўзал (нарсани) тасдиқ этса, бас, унга осонликни муяссар қилурмиз” (Лайл сураси, 7-оят). Оятдаги гўзал нарсадан мурод ислом дини ёки жаннат ёхуд имон калимасидир.

10. Тақво сабабли банда душманларидан ғолиб бўлади, уларнинг макру хийлаларидан ҳамда ёмонликлари сақланади.

عَبَقِ الْغُلَّاءِ وَأَدَاَسَفِ الْوَضْرَاءِ لَا يَفْأُولُ عَن وُدِّي رِيَّ الْإِنِّي دَلُّ الْهَلْ عَجَنُ عَرَّحِ الْإِرَادِ الْكُلِّ لَنِي قِيَّتْ مَلَلِ

“Биз ўша (сизларга маълум) охират диёрини ер юзида зулм ва бузғунчилик қилишни истамайдиган кишилар учун яратурмиз. Оқибат эса, тақволи кишиларникидир” (Қасос сураси, 83-оят).

كُلِّتْ أَلْطَوْمُؤْمِئَادَ الْكُلِّ الْكُلِّ أَرَاهُ نَأَلِ الْهَوْتَحَتْ نَمِي رِحَتْ نَوُقْتُمْ لِدَعُو يَتَلَّ الْعَنْجَلِ لَتَم رَانَ الْإِنِّي رَفِ الْكُلِّ الْبِقُوعُ وَأَوْقَاتِ الْإِنِّي دَلَّ الْبِقُوعِ

“Тақволилар учун ваъда қилинган жаннатнинг мисоли: унинг остида анҳорлар (доимо) жорий, мевалари ва соялари боқийдир. Бу тақво қилганларнинг оқибати (мукофоти)дир. Кофирларнинг оқибати эса дўзахдир” (Раъд сураси, 35-оят).

مُهَقِّوْفِ أَوْقَاتِ الْإِنِّي دَلَّ الْوَأُونَمَ الْإِنِّي دَلَّ نَمِ نُوْرَحِ سَيَّوْ أَيْ نَدَلَّ الْهَآيْ الْوَأُرْفَكَ الْإِنِّي دَلَّ نِيْزِ بَأَسَحِ رِيْغِبُ أَشَّيْ نَمُ قُرِّيْ هَلَّ الْوَأَمَّآيْ قُلَّ مَوِي

“Кофир бўлганларга бу дунё зийнатли қилиб қўйилган. Улар имон келтирганлар устидан куладилар. Ҳолбуки, қиёмат куни тақволи бўлганлар улардан баланддирлар. Аллоҳ хоҳлаган кишиларга беҳисоб ризқ берур” (Бақара сураси, 212-оят).

12. Панду насиҳат фақат тақводорларгагина фойда беради, уларгагина таъсир қилади. Улар Аллоҳнинг оятлари ҳақида тафаккур қиладилар ва ўша оятлар асосида яшайдилар.

أَرْوَّتْ لَنِمِ هَيْدَيَّ نَبَّأَمَلِ أَقْدَصُمَ مَيِّرَمَنْبَا سَيَّعِبُ مَهْرَاتِ آتَلَعِ الْإِنِّي فَقَوَّ طَعَّوْمَ وَيَدَّوْ أَرْوَّتْ لَنِمِ هَيْدَيَّ نَبَّأَمَلِ أَقْدَصُمَ وَرُونَوَّ وَيَدَّوْ هَيْفَ لِيْ خِنِّ الْهَانَ يَتَّوَّ نِيْ قِيَّتْ مَلَلِ

“Уларнинг изларидан Исо ибн Марямни ўзидан олдинги (туширилган) Тавротни тасдиқ этувчи ҳолда издош қилиб юбордик ва унга Инжилни – ичида ҳидоят ва нури билан ўзидан олдинги (туширилган) Тавротни тасдиқ этувчи ҳолда тақводорлар учун ҳидоят ва насиҳат (манбаи) қилиб бердик” (Моида сураси, 46-оят).

نِيْ قِيَّتْ مَلَلِ طَعَّوْمَ وَآهَ فَالْخِمْ وَأَهَيْدَيَّ نَبَّأَمَلِ الْكَنْ أَهَانَ لَعَجَفِ

“Биз буни улардан олдинги ва кейинги давр учун (ибратли) жазо, тақволи кишилар учун эса насиҳат (манбаи) қилдик” (Бақара сураси, 66-оят).

نِيْ قِيَّتْ مَلَلِ طَعَّوْمَ وَيَدَّوْ هَيْفَ لِيْ خِنِّ الْهَانَ يَتَّوَّ

15. Тақво охират сафарига тайёргарлик кўраётган банданинг энг яхши йўл озуқасидир.

يَفْلَحُ الْوَقُوفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ
الْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ
بَابُ الْوَقْفِ وَالْوَقْفُ

“Ҳаж (мавсуми учун) маълум ойлар (белгиланган). Бас, ким шу ойларда ҳажни ўзига фарз қилса (ҳажни ният қилса), ҳаж давомида хотинига яқинлашиш, гуноҳ-маъсият ва жанжал (каби ишларга рухсат) йўқ. Ҳар қандай яхши (савобли) иш қилсангиз, албатта, уни Аллоҳ билур. (Ҳаж сафарига) озуқа олиб чиқинг. Энг яхши озуқа тақводир. Тақвони Менга қилингиз (Мендан қўрқингиз), эй, оқиллар!” (Бақара сураси, 197-оят).

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Бир киши Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб: “Эй Аллоҳнинг Расули, мен сафар қилмоқчиман, мени йўл озуқаси билан таъминланг” деди. Пайғамбар алайҳиссалом: “Аллоҳ сенга тақвони йўл озуқаси қилиб берсин” дедилар. Ҳалиги одам: “Яна зиёда қилинг” деди. У зот: “Аллоҳ гуноҳларингни кечирсин” дедилар. Бояги киши: “Ота онам сизга фидо бўлсин, яна зиёда қилинг” деди. Шунда у зот: “Қаерда бўлсанг ҳам Аллоҳ сени яхшиликка осонлик билан эриштиради” дедилар. Термизий ривояти.

16. Тақво амал қабул бўлишининг асосий сабабидир.

لَبَّ قَتِيْمٌ مَلَوْا مَوَدَّحًا نَمَلٌ لَبَّ قَتِيْمٌ اِنَّا بَرُّقٌ اَبْرَقٌ ذِي قَوْلٍ لَبَّ قَتِيْمٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ
نَمَلٌ لَبَّ قَتِيْمٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ اَبْرَقٌ

“Уларга Одамнинг икки ўғли (Қобил ва Ҳобил) ҳақидаги хабарни ҳақиқати билан ўқиб беринг! Иккиси қурбонлик қилганларида, биридан қабул қилинди, унисидан эса қабул қилилмади. (Қурбонлиги қабул бўлмаган Қобил укаси Ҳобилга): «Сени, албатта, ўлдиражакман!» – деди. (Ҳобил) эса: «(Қурбонликни) Аллоҳ аслида тақволи кишилардан қабул қилур» (Моида сураси, 27-оят).

مُكِّنٌ مِّنْ يَوْمِ نَزَّلْنَا الْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ وَالْوَقْفُ

“Аллоҳга (қурбонлик) гўштлари ҳам, қонлари ҳам етиб бормас. Лекин у Зотга сизлардан тақво етар” (Ҳаж сураси, 37-оят).

17. Қуръон тақводорлар учун хушxabардир.

اٰذِلَّ اَمْ وَقَدْ رَدُّنْتَ وَنِيْقَتُمْ لِهٖ وَرَسَّ بْتَلِكُنْ اَسْلَبُ هَا نَرَسِي اَمِّنْ اِذَا

“Эй, Муҳаммад!) Албатта, Биз тақво эгаларига хушхабар беришингиз учун ва саркаш қавмни огоҳлантиришингиз учун уни (Қуръон тиловатини) Сизнинг тилингизга осон қилиб қўйдик” (Марям сураси, 97 оят).

18. Тақводорларнинг ўзаро алоқаларидан бошқа барчанинг алоқаси қиёмат кунида тугайди.

نَيِّقَاتُ الْمَالِ الْوَدَعِ صَعْبِ لَمْ هُضِعَبِ ذِي مَوِيءٍ خَالِ

“У кунда тақводорлардан ўзга дўстлар бир-бирларига душмандирлар” (Зухруф сураси, 67-оят).

19. Тақводорлар нажотга эришувчилардир.

نُزُئِ الْوَأْفِ كَيْلِ وَأَفِ هَ قَاتِي وَ هَلْ لَ شَحِي وَ هَلْ وَسَرَوَ هَلْ لَ عَطِي نَمَوَ

“Кимки Аллоҳ ва Унинг пайғамбарига итоат этса ва Аллоҳдан қўрқиб, тақво қилса, бас, айнан ўшаларгина ютуқ эгаларидирлар” (Нур сураси, 52-оят).

20. Тақводорларга Аллоҳнинг раҳмати етади.

هُمَ نِي دَلَاوَةَ الْكَزَلِ نُوتُ وَي وَ نُوقَاتِي نِي دَلِ أُهُبْتُ كَأَسَفِ عِي شَلْ كُتَعَسَوِي تَمَحَرَوِ
نُونُ مَوِي أَن تَابِ

“(Аммо) раҳматим ҳамма нарсадан кенгдир. Уни (раҳматимни) тақвода бўлувчилар, закот берувчилар ва оятларимизга имон келтирувчиларга ёзажакман” (Аъроф сураси, 156-оят).

21. Тақво пайғамбарлар ва уларни тасдиқлаган мўминларнинг сифатидир.

نُوقَاتُ الْمَالِ كَيْلِ وَأَفِ هَبِ قَدَصَوِ وَ قَدَصَلِ ابِ عَاجِ يَدَلِ

“Ростликни келтирган зот (Муҳаммад) ва уни тасдиқ этганлар (мўминлар) – айнан ўшалар тақволи зотлардир” (Зумар сураси, 33-оят).

22. Тақво қиёмат куни банданинг нажотга эришишига сабаб бўлади.

أَيُّ شَحِ هَ فِي نِي مَلِ اظَلِ رَدَنَ وَ أَوْقَاتِ نِي دَلِ يَجَنُّ نَمُثِ

“Сўнгра тақводор бўлганларни (ундан) қутқарурмиз ва золим кимсаларни тиз чўккан ҳолларида (жаҳаннамда) қолдирурмиз” (Марям сураси, 72-оят).

نُونُ نَحِي مَهَ الْوُؤَسَلِ مَسَمِي الْهَ مَوْتَرَأَفَمَبِ أَوْقَاتِ نِي دَلِ الْهَلِ يَجَنُّ نِي وَ

“Аллоҳ, тақво қилган зотларни ютуқлари сабабли (охират азобидан) қутқарур, уларга бирор нохушлик ҳам етмас ва улар ғамгин ҳам бўлмаслар” (Зумар сураси, 61-оят).

23. Тақво гуноҳларнинг кечирилишига сабаб бўлади.

لَعَلَّ غَيْرَ وَهْتُمْ حَرُونَ مِنْ نِيْلَيْ فَكَمْ كُنْتُمْ تُؤَيِّدُونَ وَسَرَبِ اُنْمَا وَهَلْ لَ اَوْقَاتِ اُنْمَا نِيْلَيْ اِهْيَا اِي
مُيْحَرُّ رُفَعُ هَلْ لَ اَوْ كَلَّ رَفَعُ وَي وَهَبَ نُوْشَمَتَّ اَرُونَ كَلَّ

“Эй, (Исога) имон келтирган зотлар! Аллоҳдан қўрқингиз ва Унинг пайғамбари (Муҳаммад)га ҳам имон келтирингиз, (шунда) У сизларга ўз раҳматидан икки баробар ато этур ва сизларга (қиёматда ёритувчи) нур пайдо қилур ҳамда сизларни мағфират қилур. Аллоҳ мағфиратли ва раҳмлидир” (Ҳадид сураси, 28-оят сураси).

رَفَعُ وَي وَهْتُمْ حَرُونَ كَلَّ لَحْ صِي (70) اِدِي دَسَّ اَلْوَقَّ اُولُ وُقَّ وَهَلْ لَ اَوْقَاتِ اُنْمَا نِيْلَيْ اِهْيَا اِي
اَمِي طَعَّ اَزَوْفَ زَا فَا دَقَّ فُ هَلْ وَسَرَّ وَهَلْ لَ اِعْ طِي نَمَّ وَهْمُ كَبَّ وَنُذُ كَلَّ

“Эй, мўминлар! Аллоҳдан қўрқингиз ва тўғри сўзлангиз! (Шунда Аллоҳ) ишларингизни ўнглар ва гуноҳларингизни мағфират этар. Кимки Аллоҳга ва Унинг пайғамбарига итоат этса, бас, у улуг ютуққа эришибди” (Аҳзоб сураси, 70, 71-оятлар).

24. Улуғлик фақатгина тақво билан бўлади.

Самура розияллоҳу анҳу Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан ривоят қиладилар: “Ҳасаб молу давлат, улуғлик эса тақводир”. Термизий ривояти.

25. Аллоҳ таоло тақводорлар учун илм олишни осон қилиб қўяди.

مِيْلَعُ عَيْ شَلَّ كَبُّ هَلْ لَ اَوْ هَلْ لَ اَوْ كَلَّ مَلَّ عَيْ وَهَلْ لَ اَوْقَاتِ اُو

“Аллоҳдан қўрқингиз! Аллоҳ сизларга (шундай) таълим беради. Аллоҳ ҳамма нарсани билувчи зотдир” (Бақара сураси, 282-оят).

26. Тақвонинг савоби жаннатдир.

نِيْلَيْ قُتْمَلَّ لَ تَدْعُ اَوْ رَأَلْ اَوْ تَاوَامَّ سَلَّ اَهُضَّ رَعَّ نَجَّ وَهْمُ كَبَّ رَنَمَّ رَفَعُ مَ لَ اَوْ عَرَّ اَسَّ وَ

“Раббингиздан (бўлувчи) мағфиратга ва кенглиги осмонлару Ерга тенг, тақводорлар учун тайёрлаб қўйилган жаннат сари (солиҳ амаллар қилиш билан) шошилингиз!” (Оли Имрон сураси, 133-оят). Жаннатнинг кенглиги нисбий маънода етти қават осмон ва етти қават ернинг энига тенг дейилган. Ваҳоланки, Еру осмонларнинг эни ёки бўйи деган тушунча йўқ.

Лекин бу ерда ташбеҳ учун жаннатнинг эни Еру осмонлар кенглигини қўшгандаги ҳажмга тенг бўлса, унинг бўйи унданда узоқ масофани ташкил этиши муқаррар эканини таъкидлаш учун Аллоҳ таоло мисол келтирмоқда. Зеро, одамлар наздида бу дунёда уларга маълум бўлган энг катта кенглик – бу, Еру осмонлар орасидаги кенгликдир. Жаннат етти қават осмон билан Аршининг ўртасида, дўзах эса, етти қават ернинг остида дейилиши ҳам нисбий таърифдир.

أَمْ أَعْيُفُكُمْ لَوْلَا أَنزَلْنَا آلَاءَ تَحْتِ سَمَائِكُمْ لَتَكُنَّ مِنْكُمْ آفَافٌ لَّيْسَ بِكُمْ مِنْهَا حَافٍ (30) نِيقِطُ الْمَلِكِ رَادِمٌ نَّوْءِ أَشْيَ نِيقِطُ الْمَلِكِ لَلَّيْ نَجِي كَلِدَكَ نُوْءِ أَشْيَ

“Тақводорларнинг диёрлари нақадар яхши! Улар остидан анҳорлар оқиб турадиган мангу жаннатларга кирурлар. Улар учун у ерда хоҳлаган нарсалари бордир. Тақводорларни Аллоҳ мана шундай мукофотлагай” (Наҳл сураси, 30, 31-оят).

نِيقِطُ الْمَلِكِ لَلَّيْ نَجِي كَلِدَكَ نُوْءِ أَشْيَ

“(У кунда) жаннат тақводорларга (кўриб қувониш ва киришлари учун) яқинлаштирилур” (Шуаро сураси, 90-оят).

مِيعِ الْجَلِيلِ تَنْجٍ مِّمَّ بَرَّ رَدْنَعِ نِيقِطُ الْمَلِكِ لَلَّيْ نَجِي

“Албатта, тақводорлар учун Парвардигорлари ҳузурида неъмат боғлари бордир” (Қалам сураси, 34-оят).

دِيْعَبَرِّيْعَ نِيقِطُ الْمَلِكِ لَلَّيْ نَجِي كَلِدَكَ نُوْءِ أَشْيَ

“Жаннат тақводор зотларга йироқ бўлмаган (бир маконга) келтирилур” (Қоф сураси, 31-оят).

مَلِ نَبَلٍ نَمُّ رَاهُونَ أَوْ نَسِ آرِيْعَ عَامٍ نَمُّ رَاهُونَ أَعْيُفُكُمْ لَوْلَا أَنزَلْنَا آلَاءَ تَحْتِ سَمَائِكُمْ لَتَكُنَّ مِنْكُمْ آفَافٌ لَّيْسَ بِكُمْ مِنْهَا حَافٍ نَمُّ رَاهُونَ أَوْ نَسِ آرِيْعَ عَامٍ نَمُّ رَاهُونَ أَعْيُفُكُمْ لَوْلَا أَنزَلْنَا آلَاءَ تَحْتِ سَمَائِكُمْ لَتَكُنَّ مِنْكُمْ آفَافٌ لَّيْسَ بِكُمْ مِنْهَا حَافٍ نَمُّ رَاهُونَ أَوْ نَسِ آرِيْعَ عَامٍ نَمُّ رَاهُونَ أَعْيُفُكُمْ لَوْلَا أَنزَلْنَا آلَاءَ تَحْتِ سَمَائِكُمْ لَتَكُنَّ مِنْكُمْ آفَافٌ لَّيْسَ بِكُمْ مِنْهَا حَافٍ

“Тақволи зотлар учун ваъда қилинган жаннатнинг мисоли (сифати будир): Унда айнимас сувдан иборат анҳорлар ҳам, таъми ўзгармас сутдан иборат анҳорлар ҳам, ичувчилар учун лаззатли (ақлдан оздирмайдиган) майдан бўлмиш анҳорлар ҳам ва мусаффо асалдан иборат анҳорлар ҳам бордир. Улар учун у жойда барча мевалардан бордир ва (у жойда) Парвардигорлари (томони)дан мағфират бордир. (Ана шундай зотлар) дўзахда мангу қоладиган ва қайноқ сув билан суғорилганда ичакларини

тилка-пора қилиб ташлайдиган (кофир)лар каби бўлурмилар?!” (Муҳаммад (с.а.в.) сураси, 15-оят).

مَوْلَىٰ لِقَاؤِ هَٰؤُلَاءِ أَتَىٰ حَٰجُّهُمُ لِيَوْمِ نَبِيٍّ ذِي قِيَامَةٍ
نَبِيٍّ ذِي قِيَامَةٍ هَٰؤُلَاءِ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ أَهْلُهَا هُمْ أَهْلُهَا

“Парвардигорларидан қўрққан тақволи зотлар ҳам гуруҳ-гуруҳ ҳолда жаннатга бошлаб борилур. То қачонки, улар унинг дарвозалари очилган ҳолда эканида етиб келганларида ва унинг қўриқчилари: «Сизларга салом! Хуш келдингиз! Бас, унга мангу қолувчи бўлган ҳолингизда кирингиз!» – деганларида (улар беҳад шодланурлар)” (Зумар сураси, 73-оят).

Фойдаланилган манбалар:

1. Ҳофиз Ибн Ражаб Ҳанбалийнинг “Жомеъул улуми вал ҳикам” асари.
2. Шайх Абдулазиз Салмоннинг “Иршодул ибод” асари.
3. Шайх Мозин ал-Фариҳнинг “Ар-роид” асари.

Нозимжон Ҳошимжон